

Ключевые слова: национальное сознание, национальное воспитание, социально-философская рефлексия.

Sandor F. F The national consciousness as a phenomenon of the spiritual and praxeological reality.

The paper reviews the national consciousness that is subject to realization of the nation of its nature - material and spiritual, being the world's way of existence, culture, thought, feeling and action. Done grouped into three levels of national consciousness: 1) casual level (opinions, estimates and judgments consumer understanding of phenomena, processes and relationships), 2) the level of historical existence and the current policy (aware of the historical image of the nation, its origins, role and place among the nations and peoples of the world), and 3) the ideological level (theoretical understanding of being a nation in the world, the level of self-identification).

Keywords: national consciousness, national education, social and philosophical reflection.

Сащук Г. М.

**НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ
ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

У статті проаналізовано різні підходи до трактування поняття “інформаційне суспільство”. Визначена схожість та відмінність наведених концепцій.

Ключові слова: інформаційне суспільство, комунікаційні технології, комп'ютерна техніка, постіндустріалізм.

У наші дні формуються абсолютно нові стосунки між людьми в усіх сферах життєдіяльності, які нерідко описують поняттям “інформаційне суспільство”.

Так, економічна складова інформаційного суспільства розглянута в публікаціях Ю. Бажала, М. Делягіна, Т. Єршової, А. Жаліло, Л. Мельника, С. Романенка. Проблеми гарантування інформаційної безпеки в умовах глобалізації є предметом наукової уваги таких авторів, як М. Делягін, О. Дзьобань, Г. Ємельянов, А. Кузнецов, А. Райков, Л. Сергієнко, Г. Смолян, В. Чернієнко та ін. Питаннями правового забезпечення процесу становлення глобального інформаційного суспільства займаються В. Копилов, А. Колодюк, А. Стрельцов, М. Якушев, І. Коліушко. Проблему трансформації науки і наукового знання, що відбувається під впливом інформаційних

технологій, розробляють І. Алексєєва, К. Жоль, Д. Іванов, М. Мойсєєв, О. Огурцов, А. Ракітов, І. Хоменко. Віртуальні властивості інформаційного суспільства вивчають Л. Нікітін, Е. Смеричевський, А. Говорунов, Д. Іванов, М. Носов, М. Опенков, О. Генісаретський, Р. Гаріфулін та ін.

Прихильність до певних підходів, різних дисциплін впливає на розстановку акцентів і виражається у різноманітності запропонованих трактувань нового стану соціуму [1]. Водночас парадоксальним чином загальновизначеного поняття “інформаційне суспільство” все ще не існує.

Мета статті – охарактеризувати сучасні підходи до визначення сутності інформаційного суспільства.

Але почнемо з того, що являє собою, на думку теоретиків і практиків, новий етап розвитку цивілізації, який досі не має остаточного визначення: Lifelong Learning Society (Суспільство дожиттєвого навчання), Digital Society (Цифрове суспільство), Net-Intellect Society (Суспільство мережевого інтелекту), Global Society (Глобальне суспільство), Information Society (Інформаційне Суспільство), Silicon Society (Кремнієве /піскове/ суспільство) [2].

У доповіді групи Мартіна Бангеманна (група на чолі з доктором права, віце-президентом Єврокомісії М. Бангеманном, сформована на вимогу Єврокомісії 1993 року для дослідження розповсюдження інформаційних технологій та з'ясування проблем, що виникають у цьому процесі; вперше з'являється поняття європейського інформаційного суспільства (1994), оскільки дано основні визначення, характеристики й ознаки такого суспільства в Європі), використовується назва “інформаційне суспільство” за назвою основного ресурсу – інформації. Але так само слухними є й інші визначення, оскільки ґрунтуються на основних ознаках нової суспільної формації.

Цікаво з цього приводу висловився британський учений Ф. Вебстер: “Читаючи літературу про інформаційне суспільство, просто дивуєшся – наскільки великою є група авторів, які оперують нерозробленими визначеннями предмету, про який пишуть” [3, 13]. Власне, цю точку зору поділяє його співвітчизник Г. Маккей, стверджуючи, що це “широкий парасольковий термін (“a loose umbrella term”), яким користуються різні автори і коментатори щодо сучасних далекосяжних соціальних змін. Він містить розмаїття аргументів, якими всі вважають інформацію та інформаційні технології, що якимось чином перебувають в центрі соціального порядку, який виникає як щось нове у процесі еволюції” [4, 21].

Термін “інформаційне суспільство” фактично одночасно був уведений у науковий обіг в Японії і США на початку 1960-х років. Теорія інформаційного суспільства почали розробляти такі автори, як М. Порат, М. Рубін, Й. Масуда, Т. Стоуньєр, Р. Катц та інші вчені.

Спочатку дослідники інформаційного суспільства звертали увагу переважно на вдосконалення засобів поширення і забезпечення доступу до інформації, вивчаючи технологічні, інфраструктурні та економічні аспекти. Це було природним чином зумовлено вибуховим розвитком і конвергенцією інформаційних і комунікаційних технологій, що спричинило істотні зміни на світовому ринку [5, 42].

Соціогуманітарні аспекти становлення нового інформаційного суспільства почали активно досліджуватися в результаті усвідомлення того, що черговий якісний стрибок у розвитку технологій призвів до нової глобальної соціальної революції, що не поступалася революціям минулого за своїми масштабами і впливом на людське співтовариство. Так, в 60-70-х роках ХХ ст. у західній літературі вважалося, що основою формування інформаційного суспільства є розвиток обчислювальної та інформаційної техніки. Називали й низку інших ознак: глобальний характер інформації, вільне від державних кордонів поширення інформаційних потоків; значне зростання можливості збору, обробки, зберігання, передачі інформації, доступу до неї; збільшення дії інформації на розвиток різних сфер людської діяльності; перехід до нових форм зайнятості та ін.

Варто назвати різноманітні підходи до визначення поняття “інформаційне суспільство”. Так, Ф. Вебстер виокремлює п’ять основних підходів, кожен з яких базується на тому чи іншому критерії інформаційного суспільства. Насамперед це технологічний і економічний критерії (виходячи з найбільш явних перетворень у цих сферах людської життєдіяльності, більшість дослідників будують свої визначення інформаційного суспільства саме на них); критерій, пов’язаний зі змінами у сфері зайнятості населення (професійний), а також просторовий і культурний критерії [6, 74]. Однак сам Ф. Вебстер так і не дав власного визначення інформаційного суспільства у своїй відомій праці “Теорії інформаційного суспільства”.

Аналізуючи різні підходи до визначення цього терміна, дослідник зауважує існування ще одного визначення, кардинально відмінного від попередніх: воно виходить не з того, що у наш час стало більше інформації, а з того, що характер цієї інформації змінив спосіб нашого життя. Ця дефініція передбачає, що в основі нашої поведінки сьогодні – теоретичні знання та інформація, а, отже, спирається не на кількісні

критерії, що важко піддаються обліку, як попередні визначення, а на якісні, які є переконливим аргументом на його користь.

Інший дослідник А. Даф виокремлює три способи розуміння інформаційного суспільства: з погляду інформаційно-економічного підходу, з позиції інформаційних потоків та інформаційно-технологічного підходу.

Названі підходи не обов'язково є взаємозаперечними, хоча дослідники інформаційного суспільства відповідно до своїх уявлень виводять на перший план переважно те або інше визначення. При цьому основою більшості підходів стає переконання, що кількісні зміни у сфері інформації призводять до виникнення якісно нового типу соціального устрою. Багато в чому теоретики виходять зі схожих міркувань: у наш час практично в усіх сферах життя суспільства стало більше інформації, значить, суспільство, в якому ми живемо, є інформаційним.

Розглянемо підходи до визначення “інформаційного суспільства”, що найчастіше зустрічаються. Нові технології – одна з найпомітніших ознак настання нових часів, їх часто сприймають як ознаку виникнення інформаційного суспільства. Ідея полягає в тому, що великий обсяг технологічних новацій повинен призвести до соціального перевлаштування, бо його дія на суспільство досить значна. Прихильником такого бачення є провідний футуролог Елвін Тоффлер. Він запропонував своє трактування феноменології історичного процесу, яка переакцентує погляд на традиційні історіографічні тріадичні концепції. Е. Тоффлер виокремив у історії цивілізації три “хвилі” революційних змін: перша хвиля – аграрна (до XVIII ст.), друга – індустріальна (до 1950-х рр. XX ст.) і третя – пост- або суперіндустріальна (починаючи з 1950-х рр.) [7].

Розвиток комп'ютерної техніки і засобів зв'язку призведе, на його думку, до зміни структури зайнятості, а в поєднанні з інтелектуалізацією праці, що посилюється, до появи так званих “електронних котеджів”, які дадуть змогу перенести роботу з офісу в житло працівника. Скорочення транспортних витрат, витрат на забезпечення централізованих робочих місць, впровадження “електронних котеджів” призведе до зміцнення сім'ї і підсилить тенденції до відродження привабливості малих міст і сільського життя. Боротьба за “електронний котедж”, як передбачає Е. Тоффлер, очевидно, об'єднає не тільки технологів і корпорації, які прагнуть використовувати нові технічні можливості, а й широкий спектр інших сил: захисників навколишнього середовища, реформаторів праці в новому стилі, коаліцію організацій від консервативних церков до

радикальних феміністок і основних політичних груп – на підтримку того, що може розглядатися як нове, більш прийнятне майбутнє сім’ї [7].

Новітні концепції в руслі постіндустріалізму й інформаційного суспільства пов’язані перш за все з дослідженнями Пітера Дракера і Мануеля Кастельса. П. Дракер, відомий американський економіст, один із творців сучасної теорії менеджменту, свій внесок у формування нової зовнішності концепції постіндустріалізму зробив у 1995 р., опублікувавши книгу “Посткапіталістичне суспільство” [8], в якій виклав власні погляди на сучасний стан і перспективи розвитку західної цивілізації. Він описує тенденції, що ведуть до подолання традиційного капіталізму, причому основними ознаками зрушення, що відбувається, у нього є такі: перехід від індустріального господарства до економічної системи, заснованої на знаннях і інформації; подолання капіталістичної приватної власності і відчуження (у марксистському його розумінні); формування нової системи цінностей сучасної людини і трансформація ідеї національної держави в ідею глобальної економіки та глобального соціуму.

Інший підхід до визначення поняття “інформаційне суспільство”, що не менш часто зустрічається, пов’язаний з економічними перетвореннями і передбачає облік зростання економічної цінності інформаційної діяльності. Якщо спостерігається збільшення частки інформаційного бізнесу у валовому національному продукті, то цілком логічно можна дійти висновку, що економіка стала інформаційною. Якщо в економічній сфері інформаційна активність превалює над діяльністю у галузі сільського господарства та промисловості, то, отже, можна говорити про інформаційне суспільство. Відповідно, інформаційне суспільство розуміється тут як суспільство, в якому провідне місце займає виробництво інформаційного продукту та інформаційних послуг [9].

Але визнаючи об’єктивність збільшення інформаційного сектора в економіці загалом і зростання економічної значущості інформації, не можна не помітити складності цього підходу в спробі виділити розміри і складові інформаційного сектора економіки. Крім того, сучасну економіку не можна вважати повністю інформаційною, розвиток інформаційного сектора в ній логічно поєднується з існуванням традиційних індустріальних галузей, що також викликає певні сумніви у спробі зробити інформаційно-економічний критерій панівним в аналізі інформаційного суспільства.

Третій, професійний підхід до визначення поняття “інформаційне суспільство” стосується сфери зайнятості населення. Такий підхід

тісно пов'язаний з працями Д. Белла, відомого теоретика “постіндустріального суспільства”. Цей термін практично є синонімом поняття “інформаційне суспільство” і саме в цьому розумінні його використовує дослідник, який найважливішою економічною прикметою постіндустріального ладу вважає експансію виробництва послуг та інформації, звертаючи увагу на те, що в усіх без винятку галузях господарства зростає частка “білих комірців” – кваліфікованих працівників, безпосередньо не пов'язаних з фізичною працею, а питома вага працівників, зайнятих у різних сферах послуг, також збільшилася і перевищила 50 % загальної зайнятості в народному господарстві.

На думку Д. Белла, “першою і найпростішою характеристикою постіндустріального суспільства є те, що більша частина робочої сили вже не зайнята в сільському господарстві та обробній промисловості, а сконцентрована у сфері послуг” [10, 18]. Тому якщо у суспільстві більш як 50 % населення зайнято у сфері послуг, настала постіндустріальна фаза його розвитку; якщо у суспільстві більш як 50 % населення зайнято у сфері інформаційно-інтелектуальних послуг, то суспільство стало інформаційним [11].

Зростання сфери послуг цілком закономірно супроводжується більш високим рівнем економічної ефективності, що виявляється у значно більшій питомій вазі додаткової вартості в продукції сфери послуг. Гарантом цього процесу є те, що сфера послуг і зайнята у ній праця характеризуються більш високим рівнем якості, насамперед інтелектуалізацією праці порівняно з іншими сферами. Так, у промисловості кількість працівників, що закінчили вищі навчальні заклади всіх рівнів акредитації, становить 40,1 %, у сільському господарстві – 19,7 %. Водночас у галузях охорони здоров'я і соціального забезпечення ці показники складають 64,3 %, освіти – 69,4 % [12].

Сам термін “постіндустріальне суспільство” вперше був уведений до наукового обігу в 1958 році американським соціологом Д. Рісменом [13]. На початок 60-х років сформувалися найважливіші методологічні основи, що дає підстави розглядати становлення нового соціального стану з позицій відходу від традиційного індустріалізму і розвитку “економіки послуг”, пов'язаного з підвищенням ролі технологічного фактора, науки й освіти, розширенням впливу нового класу кваліфікованих професійних менеджерів і технократів і якісною зміною місця теоретичного знання та інформації у суспільному виробництві [14]. Йшлося про становлення глобальної інформаційної індустрії, підвищення ролі знань та інформації в економічному і

соціокультурному розвитку, появу нових форм демократії, структурні зрушення у зайнятості та в інших сферах життєдіяльності суспільства.

Розглядаючи структуру зайнятості населення і моделі спостережуваних змін, Д. Белл припустив, що людство вступає в інформаційне суспільство, де більшість зайнятих працюють в інформаційній сфері [15]. Зниження зайнятості у сфері виробництва і збільшення зайнятості у сфері послуг він розглядає як заміщення фізичної праці працею “білокомірцевою”. Оскільки “сировиною” для нефізичної праці є інформація (вона протиставляється фізичній силі, навичкам ручної праці та її “машинним” характеристикам), суттєве збільшення частки праці в інформаційній сфері може розглядатися як виникнення інформаційного суспільства [10].

Слід зазначити, що цей підхід до визначення інформаційного суспільства принципово відрізняється від технологічного й економічного. Акцент на змінах у сфері зайнятості підкреслює швидше трансформаційні можливості інформації як такої, ніж дію інформаційних технологій. Тут інформація просувається і створюється у сфері зайнятості та реалізується в людях через навчання й досвід. “Інтелектуалізація” і глобалізація економічного життя потребує відповідних змін у соціальній організації суспільства, у сфері освіти, у способах виробництва.

Знання, зафіксовані в технологіях і глобалізаційних комп’ютерних системах, стають об’єктивним фактором економічного розвитку. Д. Белл свого часу зазначав: “Якщо індустріальне суспільство засноване на машинній технології, то постіндустріальне суспільство формується під впливом технології інтелектуальної. І якщо капітал і праця – головні структурні елементи індустріального соціуму, то інформація і знання – основа суспільства постіндустріального” [16, 33].

Істотний внесок у розвиток доктрини постіндустріалізму зробив американський політолог Зб. Бжезінський, який виклав основні положення своєї футурологічної концепції у книзі “Між двох століть. Роль Америки в технотронну еру”. Він стверджував, що постіндустріальне суспільство стає технотронним, тобто суспільством, яке в культурних, психологічних, соціальних та економічних відносинах формується під впливом техніки й електроніки, особливо розвинutoї у сфері комп’ютерів і комунікацій [17].

Технотронна революція має не локально-територіальний, а глобальний характер, поступово охоплюючи весь світ. Електронні аудіовізуальні засоби зв’язку створюють нове бачення світу й новий шлях до рівності – через деідеологізацію, що означає звільнення від

усіх організованих форм віри і що пропонує обирати стилі життя, спираючись на свої відчуття і потреби, а не на цілі, що зазначені у політичних програмах. Ця нова революція, зазначав Зб. Бжезінський, майже одночасно впливає на всю планету, в результаті всі новачі і чудасії у формах поведінки швидко переміщуються від одного суспільства до іншого [17, 97-98].

Темпи розвитку інформаційних технологій, на думку прихильників цієї концепції, переводять постіндустріальне суспільство в новий якісний стан або стадію інформаційного суспільства. Так, зокрема, Й. Масуда, аналізуючи період 1940-1970-х рр., відзначав, що зміна поколінь комп'ютерної техніки і перехід від одного технологічного рішення до іншого, більш здійсненого, відбувається дедалі швидше. Швидкість розгортання інформаційної революції не тільки в кілька разів вища від темпів розвитку технологій використання енергії, а й має тенденцію до постійного прискорення [18]. Група авторитетних авторів (від Р. Райха до М. Кастельса) вважає, що рушійною силою сучасної економіки є люди, чия головна здатність полягає у використанні інформації: сьогодні основними двигунами економіки стали ті, чия праця потребує створення та використання інформації [19, 45-46].

Дійсно, в розвинутих країнах більш як 70 % робочої сили зайнято у сфері послуг, “білокомірцева” робота зараз превалує, що дає підстави для визначення інформаційного суспільства за допомогою запропонованого Беллом підходу. Недоліки цього підходу пов'язані перш за все з проблематичністю розподілу занять за категоріями “інформаційне” – “неінформаційне”. “Така методологія, – зазначає Ф. Вебстер, – подає нам величезні обсяги інформаційної зайнятості, але не дає інструменту для диференціації найбільш істотних обсягів інформаційної роботи” [3, 23].

Наступний, четвертий підхід до визначення інформаційного суспільства хоч і спирається на економіку та соціологію, ґрунтується на географічному або просторовому принципі. Період становлення інформаційного суспільства збігся з процесом глобалізації, характерними проявами якого є: надшвидкий розвиток електронної комерції, скоординованість фінансових ринків, розвиток наднаціональних організацій. Радикальний характер розглянутих процесів інформаційного суспільства, який стосується першооснов соціальної організації життя людей, не викликає сумнівів. Наукова думка не могла не відгукнутися на це переглядом власних передумов, категоріальних структур, зміною статусу і завдань теоретичного знання. У цьому взяли участь провідні філософи і соціологи:

Ю. Хабермас, Ж. Бодрійяр, Е. Гідденс, У. Бек, Н. Луман, І. Кастельс, І. Валлерстайн та ін.

М. Кастельс підкреслює визначальне значення знання для нової економіки, яка спирається на капіталістичну форму виробництва і має інформаційну форму розвитку. Трансформаційні процеси в економіці викликають серйозні зміни на ринку праці. Індивідуалізація умов найму працівників фактично ділить робочу силу на дві категорії: тих, хто є висококваліфікованим фахівцем або має здібності до навчання, і тих, хто може виконувати тільки низкопрофесійні операції. Таким чином відбувається розподіл праці у глобальних масштабах – капітал і праця виявляються розташованими у різному просторі і часі. На думку М. Кастельса, вони живуть один за рахунок іншого, але один з одним не пов'язані, оскільки життя глобального капіталу все менше і менше залежить від конкретної праці і все більше й більше від накопиченого об'єму праці як такого, яким управляє невеликий мозковий центр, що мешкає у віртуальних палацах глобальних мереж.

Головний акцент тут зроблено на глобальні інформаційні мережі, які зв'язують різні місця планети, а тому впливають на організацію часу і простору. Особливої популярності ця концепція набула останніми роками у зв'язку зі збільшенням ролі інформаційних мереж у соціальній організації суспільства і розвитком Інтернету. М. Кастельс доводить, що головною рисою інформаційної епохи стають мережі, що пов'язують між собою людей, інститути і держави [20].

Попри наявну розмаїтість підходів і визначень інформаційного суспільства різних авторів, всі вони сходяться в тому що інформація, інформаційно-комунікаційні зв'язки є ключем до розуміння сучасного суспільства. Можливо, найкоротшим визначенням інформаційного суспільства може бути таке: суспільство, засноване на інформації. По суті, саме ця позиція є основоположною.

Загалом визначити поняття “інформаційне суспільство” можна, як мінімум, трьома способами.

По-перше, перерахувати характеристики, що властиві цьому типові суспільства. Однак список характеристик залежить від підходу до осягнення суті інформаційного суспільства, крім того, повного і вичерпного переліку досягти неможливо, оскільки життя постійно вносить свої корективи.

По-друге, можна піти іншим шляхом, вказавши, що інформаційне суспільство – це наступний ступінь в історичному розвитку людства в колі “аграрне – індустріальне – постіндустріальне суспільство”,

пов'язати становлення інформаційного суспільства з реалізацією концепції сталого розвитку чи з ідеєю Вернадського про ноосферу.

Можливий і третій, компромісний варіант, що поєднує методологічні основи перших двох способів визначення інформаційного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Семенюк Э.П. Информатизация общества, культуры, личности // НТИ. – Сер. 1. – 1993. – № 1. – С. 1-8.
2. Дрожжинов В. Европейский путь построения информационного общества [Электронный ресурс] / В. Дрожжинов, Ф. Широков. – Режим доступа : <http://pcweek.ru/year1998/n47/cp1251/reviews/chapt1.htm>. – Название с экрана.
3. Узбстер Ф. Теории информационного общества ; пер. с англ. М.В. Арапова, Н.В. Малыхиной / под. ред. Е.Л. Варгановой. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 400 с.
4. Maskay H. Theories of the Information Society // Investigating the Information Society. – London: Routledge, 2001. – P. 21-42.
5. Дзьобань О.П. Засоби масової комунікації в контексті інформаційної безпеки: діяльнісні й функціональні аспекти // Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил. – Соціальна філософія, психологія. – Харків: ХУПС, 2005. – Вип. 2(23).
6. Данил'ян В.О. Деякі проблеми та особливості розвитку інформаційного суспільства в Україні // Гуманітарний часопис : збірник наукових праць. – Х. : ХАІ, 2005. – № 3. – С. 74-78.
7. Тоффлер Элвин // Википедия (свободная энциклопедия) [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki/>. — Название с экрана.
8. Drucker P.F. Post-Capitalist Society. – N.Y. : Harper-Collins Publ., 1995. – 224 p.
9. Drucker P.F. Post-Capitalist Society. – N.Y. : Harper-Collins Publ., 1995. – 224 p.
10. Гелд Д. Глобалізація / антиглобалізація [Текст] / Гелд Дейвід, Мак-Грю Ентоні ; пер. з англ. І. Андрущенко. – К. : К.І.С., 2004. – 180 с.
11. Головатий М.Ф. Інформаційне суспільство : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. // Політологічний словник / за ред. М.Ф. Головатого та О.В. Антонюка. – К. : МАУП, 2005. – С. 341 [792] с.
12. Делягин М. Информационная революция, глобализация и кризис мировой экономики // Проблемы теории и практики управления. – 2001. – № 1. – С. 47-53.

13. *Riesman D.* Leisure and Work in Post-Industrial Society // Larrabee E. Mass Leisure / ed. by E. Larrabee, R. Meyersohn. – Glencoe, Ill.: Free Press, 1958. – P. 363-385.
14. *Черниенко В.А.* Идеологическая функция дискурса и социальная идентичность // Гуманітарний часопис: збірник наукових праць. – Х. : ХАІ, 2005. – № 3. – С. 86-91.
15. *Toward the Year 2000. Work in Progress* / Ed. by D. Bell. – Boston, 1968. – 156 p.
16. *Белл Д.* Грядущее постиндустриальное общество: Опыт социального прогнозирования. пер. с англ. / под ред. В.Л. Иноземцева. – Изд. 2-ое, испр. и доп. – М. : Academia, 2004. – 788 с.
17. *Brzezinski Zb.* Between Two Ages. America's Role in the Technetronic Era. – N.Y., 1970. – 123 p.
18. *Masuda Y.* The Information Society as Post-Industrial Society. – Washington, D.C. : Pub. World Future Society, 1981. – 171 p.
19. *Недопитанський М.* Україна інформаційна: утопія чи реальність? // Віче. – 2003. – № 2. – С. 45-46.
20. *Кастельс М.* Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура. – М. : ГУ-ВІЩ, 2000. – 608 с.

Сащук Г. Н. Современные подходы к определению сущности информационного общества.

В статье проанализированы различные подходы к трактовке понятия “информационное общество”. Определены схожие и отличительные позиции в представленных концепциях.

Ключевые слова: информационное общество, коммуникационные технологии, компьютерная техника, постиндустриализм.

Saschuk H. M. Modern approaches to the definition of the information society.

Different approaches to the interpretation of the concept of “information society” are analyzed. Determined similarities and differences in the positions of the presented concepts.

Keywords: information society, communication technology, computer hardware, post-industrialism.